

גמ' ב"ק (יג) - שלמים שהזיקו

רב דניאל שטיין

א. שיטה מקובצת (שם) - שלמים שהזיקו גובה מברשן. אליבא דרבי יוסי הגלילי קאמר דאוקימנא למתניתין כוותיה. הראב"ד ז"ל.

ב. רמב"ם (פ"ח נזקי ממון ה"ב) - שלמים שהזיקו גובה מברשם ואינו גובה מן הבשר כנגד האימורין שהאימורין של קדשים קלים מועלין בהן.

ג. רמב"ם (פ"ד מעילה ה"ח) - המוכר עולתו ושלמיו לא עשה כלום. [משנה למלך (שם) - תימה הוא בעיני דין זה דברפרק האשה (דף צ')] אמרינן דהאי ברייתא דמוכר עולתו ושלמיו ליכא לאוקמי כר"י הגלילי דהא תני בה המוכר עולתו ושלמיו לא עשה ולא כלום משמע דלר' יוסי המוכר שלמיו מעשיו קיימים. ואילו בפ"ח מהלכות נזקי ממון פסק רבינו כר"י שכתב וכל הקדשים שחייבים בהם מעילה אין בהם דין נזקין. משמע דבשלמים שאין בהם דין מעילה יש בהן דין נזקין וקרינן ביה רעהו ודין זה אינו אלא כר"י הגלילי דסבר קדשים קלים ממון בעלים הוא כדאמרינן בפ"ק דקמא (דף י"ב). וכ"נ ממה שפסק רבינו גבי שלמים שהזיקו כו' וכן תודה שהזיקה וכל אלו החלוקות לא מיתוקמי אלא אליבא דר"י הגלילי וכו' ואילו הכא פסק דהמוכר שלמיו לא עשה ולא כלום ודין זה אינו לר"י ונראה כמזכי שטרא לבי תרי וצ"ע].

ד. קצות החושן (סי' ת"ו ס"ק א') - ונראה לענ"ד בזה דהא דקדשים קלים ממון בעלים לר' יוסי הגלילי אינו אלא לענין הבשר שיוכל למוכרו מחיים שיאכל הקונה את הבשר, אבל שישחוט ויזרוק על שם הקונה מודה ר' יוסי הגלילי דלא מהני, דהזבח אינו נשחט ונזרק אלא על שם הבעלים שהקדישו אותו, וכשם שאסור לשנויי מזבח לזבחה כן אסור לשנות שם הבעלים שהקדישו אפילו בקדשים קלים, וא"כ ניחא המוכר עולתו ושלמיו לא עשה כלום דהיינו להקריבו על שם הקונה, וכמ"ש רש"י בפסחים דף פ"ט (ע"ב) ע"ש ז"ל, המוכר עולתו להתכפר בו אחר לא עשה כלום ואין העולה קריבה אלא לשום בעלים הראשונים עכ"ל, וה"ה בשלמים כה"ג שתקרב על שם הלוקח וזוהו גם ר' יוסי מודה וכמ"ש. וכן מוכח מהא דאמרינן פ"ק דב"ק דף י"ג (ע"ב) תודה שהזיקה אינו גובה מלחמה, ופריך פשיטא, ומשני הא קמ"ל דמתכפר מביא לחמה מהו דתימא נימא את אכלת בישראל ואנא מביא לחמה קמ"ל דלחמה חובא דגברא ע"ש, ואי נימא דלר' יוסי הגלילי קדשים קלים ממון בעלים למוכרו לאחר שישחט ויזרק על שם הלוקח א"כ תודה שהזיקה כיון דהוחלט השור לניזק ישחט ויזרק על שם הניזק ולא יעלו לבעלים לשום חובה ויצטרך תודה אחרת וממילא יביא לחמה.

ה. חי' הגר"ח על ב"ק (סי' כ"ג) - דבדאי יש להבעלים בקדשים קלים גם בעלות בגוף הקרבן שיוכלו למוכרו ואכן בבכור וקרבת פסח יכולים למוכרו גוף הקרבן ורק בקרבן עולה ושלמים ס"ל להרמב"ם דאין יכול למוכרו ואפילו אליבא דר' יוסי וכו' היינו משום דבקרבת עולה או שלמים נתקדש הקרבן על שם בעלים זה וא"כ כיון שנתקדש בתחילת הקדישו לשם בעלים זה נהי שבעצם הדבר יש לו בו בעלות ומיקרו ממונו אבל מכ"מ אינו יכול למוכרו כיון שבעיקר הדבר לכתחילה נתקדש הקרבן על שמו ולא על שם אחר והוי כאילו שנעשה תנאי בבעלותו.

ו. נתיבות המשפט (סי' רמ"א ס"ק ה') - לכן נלפענ"ד דמיירי בהקדישו לשלמים דקיי"ל [ב"ק י"ב ע"ב] כר' יוסי דקדשים קלים ממון בעלים הן, ואליביה המוכר שלמיו מכירתו מכירה כמבואר בכמה דוכתי, ותופס בהן קנין כשמכרו שמצות הקרבת הדם הוא של הלוקח והבשר והעור הכל ללוקח.

ז. פני יהושע ב"ק (סו:) - מיהו בעיקר תמיהת התוס' יש לי ליישב דמיתוקמא שפיר בשלמים אליבא דר"י הגלילי דמחיים ממון בעלים הוא כדאיתא בקידושין (דף נ"ב ע"ב) דיכול לקדש בה אשה והוא הדין דיכול למוכרה.

ח. שיטה מקובצת ב"ק (שם) - וי"ל דמיירי בקדשים קלים ואליבא דרבי יוסי הגלילי דאמר ממון בעלים הם ושפיר מצי למוכרו ומכל מקום בגזול לא נפיק.

ט. ס' קהלות יעקב (סי' י"ג) - דבאמת לענין נזיקין א"צ שיהיה בעלים גמור על שור המזיק וכו' דלענין נזיקין איקרו בעלים כל מי שבידו לשומרה וכו', וה"ה קדשים קלים להרבנן דר' יוסי הגלילי נהי דממון גבוה הוא ואינו שלו ממש, זכותים מיהו אית ליה בקרבן זה לזכות בבשר לאחר הקרבה, ומצד זכות זה נחשב דקיימא ברשותו, כיון שעכ"פ הבעלים מחזיקים אותו לצורך עצמו ואית ליה זכות בגוויה לענין אכילת בשר, ונמצא דדין שלמים שהזיקו גובה מברשן הוא אפילו לרבנן דר' יוסי וכו'. והא דמבואר בגמ' מדתנן נכסים שאין בהם מעילה הא מקדש קדשי והיינו קדשים קלים אית ביה דין נזיקין דאית כר' יוסי הגלילי ולא כרבנן אלמא דלרבנן ליכא דין נזיקין בקדשים קלים, היינו משום דמתנ' סתמא קתני נכסים שאין בהם מעילה, דמשמע בין הזיקו הקדשים קלים בין הוזקו איכא דין תשלומין, וזה ודאי דוקא לר' יוסי הגלילי.